

Az „ablak” és „keret” képtapasztalata ⇒ „zárt” és „nyílt” film

Thomas Elsaesser, Malte Hagener:
Film Theory. An Introduction through the Senses, 2010.

A filmvásznon mint „ablak” ⇒ zárt formájú film

- *Klasszikus elbeszélőfilm*: „az emberi alak bűvölete” (L. Mulvey), hősközpontú elbeszélés – a nézőtől függetlenül létező, *zárt, diegetikus világ* (megtalálják, „megépítik” számunkra, lefilmezik)
- A történet (és a képek) középpontjában egy-egy főhős áll.
- A néző: *passzív megfigyelő* (nem tud beavatkozni abba, amit lát).
- A néző feladata: *a látvány értelmezése (= az oksági láncolat, a történet összerakása)*.
- A néző tere és a látvány tere világosan el van határolva egymástól. A köztük levő határvonal átlépése csak képzeletben történhet, a néző közvetlenül nem kommunikál a szereplővel (csak pszichológiai azonosulás, projekció révén).

■ Voyeurizmus és szkopofília

A *Hátsó ablak* a zárt formájú, klasszikus elbeszélőfilm tökéletes modellje a maga zárt udvarterével, egyik ablakból a másik ház ablakainak világát megfigyelő hősével.

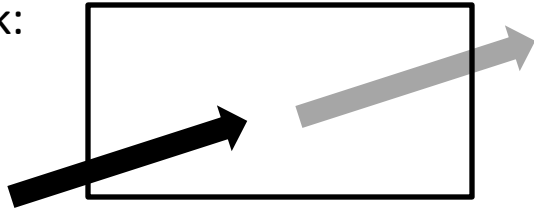
■ „Az *ablak egy nagyobb egész részletébe kínál betekintést*, amelyben az elemek látszólag elrendezés nélkül jelennek meg, így a nézőben a realizmus hatása elsősorban az átlátszóságból származik... Az *ablak egy diegetikus világot sugall, amely a kép határán túlra is kiterjed.*”

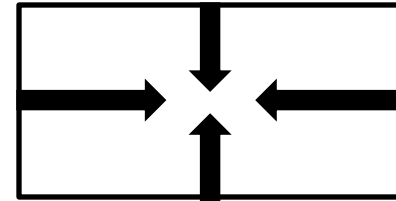
A filmvásznon mint „(kép)keret” ⇒ nyílt formájú film

- Modern művészfilm: *az emberi alak decentráltága* – a látványt nem megtalálják, lefilmezik, hanem *tudatosan a képkeretbe szerkesztik*: nem a diegetikus világ az elsődleges (amibe mintegy kívülről betekintést nyer a néző), hanem a *képkompozíció*.

- ablak:

- keret:

- A néző elsősorban nem egy készen teremtett világgal szembesül, hanem képekkel ⇒ többféle értelmezés lehetősége (Umberto Eco: „nyitott mű”)
- A keret elsősorban *nem egy nagyobb, diegetikus világra nyíló ablak*, hanem *képkeret*, amely *a filmes kompozíció határát jelöli ki*, amely kompozíciót egyedül csak a néző kedvéért hozták létre ⇒ a keret előtérbe helyezése az figyelmet az elemek elrendezésére irányítja.

„A voyeurizmus a zárt film tipikus eszköze, mivel a szabadság és a megkötöttség megfelelő ötvözetét jelenti: a néző szabadon nézhet valamit, ami veszélyes és tilos, tudatában annak, hogy látni akarja, de képtelen elfordulni.

A zárt filmben a közönség áldozat, a vászon világának tökéletes koherenciája rá van erőltetve. A nyílt filmben a közönség vendég, akit egyenlő félként hívtak meg a filmbe, s akinek a valóságról alkotott képe potenciálisan ugyanaz, mint a rendezőé.”

Leo Braudy: *The World in a Frame: What We See in Films*. Garden City: Anchor Press. Doubleday, 1976: 49.

